

ผิผิธภักทท์พระปฐมเจดีย์

ศูนย์รวมแห่งพุทธศาสนาและศิลปะสมัยทวารวดี

ธรรมจักรศิลาสมัยทวารวดี

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
พระปฐมเจดีย์ ตั้งอยู่ภายในบริเวณวัดพระ
ปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร ต.ในเมือง อ.เมือง
จ.นครปฐม เป็นอาคารทรงไทยประยุกต์ ๒ ชั้น
อยู่ทางทิศใต้ขององค์พระปฐมเจดีย์ ใช้เป็นที่
รวบรวมและเก็บรักษาโบราณวัตถุหายาก ตั้งแต่
สมัยทวารวดี ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๒-๑๖ ซึ่ง
เดิมเก็บรวบรวมไว้ที่ระเบียงครอบองค์พระปฐม
เจดีย์ จนกระทั่ง พ.ศ.๒๔๕๔ ได้ย้ายโบราณวัตถุ
เหล่านี้ไปเก็บรักษาไว้ในวิหารตรงข้ามพระอุโบสถ
ซึ่งต่อมาเรียกว่าพระปฐมเจดีย์พิพิธภัณฑสถาน
ปัจจุบันยังคงเป็นพิพิธภัณฑสถานในความดูแล
ของวัดพระปฐมเจดีย์ และใน พ.ศ.๒๔๗๗ ได้
ยกฐานะเป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติในความ
ดูแลของกรมศิลปากร

ต่อมาเมื่อจำนวนโบราณวัตถุเพิ่มมาก
ขึ้น ทำให้อาคารพิพิธภัณฑสถานหลังเดิมคับ

ชิ้นส่วนพุทธบัลลังก์

เศียรพระ

แคบ ใน พ.ศ.๒๔๑๐ กรม
ประมาณให้สร้างอาคาร
ใหม่ ภายหลังแล้วเสร็จ
วัดจากพิพิธภัณฑสถาน
ไว้ที่อาคารทรงไทยประย
โบราณวัตถุส่วนใหญ่เป็น
ทวารวดี ซึ่งเป็นช่วงอดีต
นครปฐม ภายในแบ่งการ
ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ ๑ เน้นนำถัก

ทั่วไปของจังหวัดนคร
ประวัติความเป็นมาของ
แห่งนี้ การตั้งถิ่นฐานของ
ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศ
การติดต่อรับพุทธศาสนา
วัฒนธรรมจากอินเดีย
ผสมผสานกับความเชื่
วัฒนธรรมท้องถิ่น ภาพ
รูปชาวต่างประเทศ ศิลา
พบบริเวณเมืองโบราณค

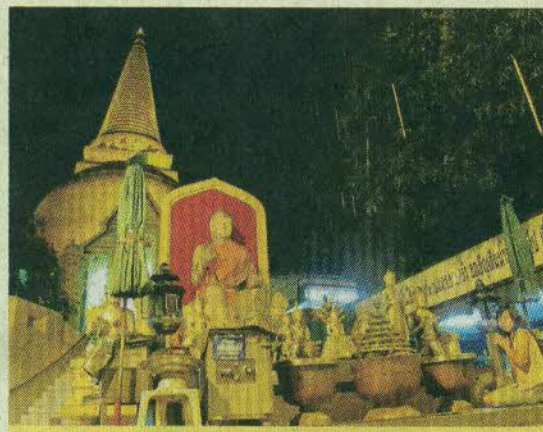
ส่วนที่ ๒ เสนอเรื่
ด้านศาสนาและความเชื่
นครปฐม สะท้อนผ่าน
ต่างๆ โบราณวัตถุที่จัดแ
ด้วย ชิ้นส่วนสถาปัตยกรรม
ประเภทต่างๆ เช่น พระ
เรื่องพุทธประวัติ ภาพปูน
ฐานเจดีย์และธรรมจักร

ส่วนที่ ๓ เรื่องร
ของนครปฐมหลังคว
รุ่งเรืองสมัยทวารวดี จ
สมัยที่พระบาทสมเด
พระจอมเกล้าเจ้าอยู่
โปรดเกล้าฯ ให้ปฏิสัง
องค์พระปฐมเจดีย์และ
งานสำคัญที่สืบเนื่องต่อ
ในรัชกาลพระบาทสมเด

‘พระขาว’ หลวงพ่อขาว

พระพุทธรูปเชษฐี เสวตอัมมัย
มุนี ศรีทวารวดีปุชนิยบพิตร ชาวบ้านเรียกว่า
พระขาว หรือหลวงพ่ขาว มีลักษณะและ
ขนาดเช่นเดียวกันกับองค์ที่ประดิษฐานใน
พระอุโบสถวัดพระปฐมเจดีย์ กรมศิลปากร
อัญเชิญมาประดิษฐานไว้ ณ มณฑลสถานชั้น
ลด ด้านทิศใต้ขององค์พระปฐมเจดีย์ สร้างใน
สมัยทวารวดี (พ.ศ.๑๑๐๐-๑๖๐๐) เดิมอยู่
ที่โบราณสถานวัดทุ่งพระเมรุ นครปฐม ห่าง
จากองค์พระปฐมเจดีย์ไปทางทิศตะวันออก
เฉียงใต้ประมาณ ๒ กิโลเมตร เป็นองค์หนึ่งใน
จำนวนพระพุทธรูปศิลาขาว ๔ องค์
ทั้งนี้ นายธนิต อยู่โพธิ์ อธิบดีอธิบดีกรม

ศิลปากรกล่าวไว้ในหนังสือ “พระพุทธรูป
ศิลาขาว สมัยทวารวดี” ว่า พระพุทธรูปศิลา
เนื้อหินขาว ๔ องค์ ซึ่งเคยประดิษฐานอยู่
ณ วัดพระเมรุ จังหวัดนครปฐมนั้น ในสมัย
อยุธยาตอนต้น ราวรัชกาลสมเด็จพระบรม
ราชาธิราชที่ ๑ หรือรัชกาลสมเด็จพระรามา
ศวรได้ขนย้ายมาประดิษฐานไว้ในวัดพระยา
กง จ.พระนครศรีอยุธยา เกือบครบ ๓ องค์

“พระขาว” หลวงพ่อขาว

คงทั้งไว้ที่เดิม ๑ องค์ กับชิ้นส่วนบางท่อน
ต่อมาในรัชกาลที่ ๔ ได้นำองค์ที่คงอยู่ ณ ที่
เดิมนั้นไปประดิษฐานเป็นพระประธานใน
พระอุโบสถวัดพระปฐมเจดีย์ กับในรัชกาล
ที่ ๔ ได้นำชิ้นส่วนที่เหลือไปจัดตั้งไว้ ณ
ระเบียงพระปฐมเจดีย์

ส่วนที่นำไปไว้ในวัดพระยา
กง ต่อมาราว ๒๐ ปีนี้มีผู้ศรัทธานำบางส่วน

มาประกอบเป็นองค์ไว้ที่วัดขุนพรหม ส่วน
ที่ยังคงอยู่ที่วัดพระยากงก็มีคนใจร้ายทุบ
ทำลายพระเศียร ๒ พระเศียร ให้แตกแยก

จากกันเพื่อสะดวกแก่การ
ขนย้าย แล้วนำมาขายไว้
ณ ร้านค้าของเก่าในเวียงนคร
เกษม และกรมศิลปากร
ได้นำมาคืนประกอบเข้า
แล้วนำไปจัดตั้งแสดง
อยู่ ณ พิพิธภัณฑสถาน
แห่งชาติเจ้าสามพระยา
จ.พระนครศรีอยุธยา
อย่างไรก็ตามด้วย
ความร่วมมือของผู้ว่าราชการ
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
กรมศิลปากรได้นำพระพุท

รูปองค์ที่วัดขุนพรหม กับชิ้นส่วนจากวัด
พระยากง มาประกอบเต็มองค์โดยถูก
ลดส่วนสัดได้ ๓ องค์ จัดตั้งแสดงไว้ใน
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเจ้าสามพระยาองค์
หนึ่งในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร
หนึ่งองค์ และอีกองค์หนึ่งถวายพระนามว่า
“พระพุทธรูปเชษฐีเสวตอัมมัยมุนี ศรีทวาร
วดีปุชนิยบพิตร”

นิตยสาร

นิตยสาร

เศียรพระพุทธรูป

แคว ใน พ.ศ.๒๕๑๐ กรมศิลปากรจึงได้รับงบประมาณให้สร้างอาคารพิพิธภัณฑสถานแห่งใหม่ ภายหลังแล้วเสร็จจึงเคลื่อนย้ายโบราณวัตถุจากพิพิธภัณฑสถานหลังเดิมมาจัดแสดงไว้ที่อาคารทรงไทยประยุกต์หลังปัจจุบัน โดยโบราณวัตถุส่วนใหญ่เป็นหลักฐานในวัฒนธรรมทวารวดี ซึ่งเป็นช่วงอดีตที่รุ่งเรืองของดินแดนนครปฐม ภายในแบ่งการจัดแสดงออกเป็น ๓ ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ ๑ แนะนำลักษณะทั่วไปของจังหวัดนครปฐม ประวัติความเป็นมาของดินแดนแห่งนี้ การตั้งถิ่นฐานของชุมชน ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ การติดต่อรับพุทธศาสนาและวัฒนธรรมจากอินเดียเข้ามาผสมผสานกับความเชื่อและวัฒนธรรมท้องถิ่น ภาพปูนปั้นรูปชาวต่างประเทศ ศิลาจารึกที่พบบริเวณเมืองโบราณนครปฐม

ส่วนที่ ๒ เสนอเรื่องราวด้านศาสนาและความเชื่อของชุมชนทวารวดีในนครปฐม สะท้อนผ่านงานศิลปกรรมประเภทต่างๆ โบราณวัตถุที่จัดแสดงในส่วนนี้ ประกอบด้วย ชิ้นส่วนสถาปัตยกรรมและประติมากรรมประเภทต่างๆ เช่น พระพุทธรูป ภาพสลักเล่าเรื่องพุทธประวัติ ภาพปูนปั้นเรื่องชาดกประดับฐานเจดีย์และธรรมจักร

ส่วนที่ ๓ เรื่องราวของนครปฐมหลังความรุ่งเรืองสมัยทวารวดี จนถึงสมัยที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้ปฏิสังขรณ์องค์พระปฐมเจดีย์และป็นงานสำคัญที่สืบเนื่องต่อมาในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

องค์พระปฐมเจดีย์เป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นที่เคารพสักการะของพุทธศาสนิกชนทั่วโลก ทางวัดกำหนดให้จัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ ช่วง “กลางเดือนสิบสอง” “งานองค์พระ” เป็นงานที่จัดขึ้นทุกๆ ปี ระหว่างวันขึ้น ๑๒ ค่ำ เดือน ๑๒ ถึงวันแรม ๕ ค่ำ เดือน ๑๒ รวม ๙ วัน ๙ คืน โดยในปี ๒๕๕๘ นี้

งานองค์พระกลางเดือนสิบสอง

ประเพณีแห่ผ้าห่มองค์พระปฐมเจดีย์

จัดขึ้นระหว่างวันที่ ๒๒-๓๐ พฤศจิกายน แต่ทางวัดจัดให้มีงานล่วงหน้า ๒ วัน และหลัง ๑๔ ค่ำ ๒ วัน

“งานองค์พระ” เริ่มมีมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๔ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ หลังจากที่ได้รับเกล้าฯ ให้บูรณปฏิสังขรณ์องค์พระปฐมเจดีย์ครั้งใหญ่แล้วยังให้ขุด “คลองเจดีย์บูชา” ตั้งแต่บ้านท่ามาจนถึงกลางเมืองนครปฐม เพื่อใช้เป็น

เส้นทางมานมัสการองค์พระปฐมเจดีย์อีกด้วย พระมหาสุวิทย์ บอกว่าในช่วงเทศกาลมีผู้คนทุกสารทิศมาบูชาองค์พระปฐมเจดีย์ใหญ่ที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า ดอกไม้ ธูปเทียนและผ้าห่มองค์พระปฐมเจดีย์ ซึ่งมีความเชื่อกันว่าได้บุญกุศล ส่งให้ชีวิตที่ดีในอนาคต

“งานองค์พระมิใช่เพียงแค่งาน

พระปฐมเจดีย์ในยามค่ำคืน

นมัสการองค์พระปฐมเจดีย์อย่างเดียว หากเป็นงานนมัสการพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ในวิหารต่างๆ รอบองค์พระปฐมเจดีย์ เช่น พระร่วงโรจนฤทธิ์ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคูเมืองนครปฐม พระพุทธรูปคันธารราษฎร์ พระนอน พระพุทธรูปปางต่างๆ ครบทุกปาง โดยเฉพาะก่อนงาน ๕ วัน หรือวันที่ ๒ พฤศจิกายน เป็นงานวันพระร่วงโรจนฤทธิ์” พระมหาสุวิทย์กล่าว

ท้าวฤๅ

พระพุทธรูปประทับเหนือพนัสนิ

ซึ่งเป็นช่วงที่นครปฐมได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นมณฑลนครชัยศรี และในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้ก่อสร้างพระราชวังสนามจันทร์ขึ้น เมืองนครปฐมได้รับการพัฒนาเรื่อยมา

พระศรีวิสุทธิวงศ์ หรือพระมหาสุวิทย์

ปวิชฌญ เลขาธิการเจ้าคณะภาค ๑๕ ฝ่ายมหานิกาย ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร และเจ้าคณะอำเภอบางเลน บอกว่า ประมาณ พ.ศ. ๒๓๖ พระพุทธศาสนาเข้ามาสู่ดินแดนที่เป็นประเทศไทยในปัจจุบัน สมัยเดียวกับกับประเทศศรีลังกา ด้วยการส่งพระสมณทูตไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศต่างๆ ๔ สาย

โดยการอุปถัมภ์ของพระเจ้าอโศกมหาราช กษัตริย์อินเดีย ในขณะนั้นประเทศไทยรวมอยู่ในดินแดนที่เรียกว่าสุวรรณภูมิ ซึ่งมีขอบเขตกว้างขวาง มีประเทศรวมกันอยู่ในดินแดนส่วนนี้ทั้ง ๗ ประเทศในปัจจุบัน ได้แก่ ไทย พม่า ศรีลังกา พม่า กัมพูชา ลาว มาเลเซีย

“เหตุผลที่มีการสันนิษฐานว่ามีใจกลางอยู่ที่ นครปฐมของไทย เนื่องจากได้พบโบราณวัตถุที่สำคัญ เช่น พระปฐมเจดีย์ และรูปธรรมจักรวางหมอบเป็นหลักฐานสำคัญ แต่พม่าก็สันนิษฐานว่ามีใจกลางอยู่ที่เมืองสะเทิม ภาคใต้ของพม่า พระพุทธศาสนาเข้ามาสู่สุวรรณภูมิในยุคนี้ นำโดยพระโสณะและพระอุตตระ พระเถระชาวอินเดีย เดินทางมาเผยแผ่พุทธศาสนาในแถบนี้ จนเจริญรุ่งเรืองมาตามลำดับตามยุคสมัยต่อไปนี้” พระศรีวิสุทธิวงศ์ กล่าว

ปัจจุบันพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระปฐมเจดีย์ มีบทบาทในการเก็บรักษามรดกอันมีคุณค่าทั้งด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของชาติเพื่อประโยชน์ในการศึกษาของประชาชน โดยทั่วไป เปิดให้บริการทุกวัน ระหว่างเวลา ๐๙.๐๐-๑๖.๐๐ น.

● เรื่อง / ภาพ ไตรเทพ ไกรง ●

เทพเจ้าแห่งด้านขุนทด

www.nsfstore.net